

PIOTR OLEŚ
Lublin

JERZY STROJNOWSKI – PROFESOR, LEKARZ, PSYCHOLOG,
PSYCHOTERAPEUTA, HISTORYK MEDYCyny,
FILOZOF, POLITYK...

Jerzy Strojnowski urodził się 14 maja 1922 roku we Włodzimierzu Wołyńskim. Jego ojciec Antoni, oficer Armii Polskiej w 1920 roku, był rządcą majątków ziemskich, matka Helena, z domu Długosz, władała biegle językiem polskim i niemieckim. Przed wojną Jerzy Strojnowski uczęszczał do szkoły średniej w Jarosławiu, gdzie w 1944 roku złożył egzamin dojrzałości w zakresie liceum matematyczno-fizycznego. Wcześniej, bo w latach 1941-1943, uczył się w szkole technicznej w Krakowie.

We wrześniu 1939 roku Jerzy Strojnowski przyłączył się do oddziału wojskowego wycofującego się na wschód. Oddział został rozbrojony przez wojsko sowieckie, a Jerzy dostał się do niewoli niemieckiej, jednak po kilku dniach udało mu się uwolnić z transportu jenieckiego. W grudniu 1939 roku wstąpił do Związku Walki Zbrojnej w Pruchniku, przekształconego następnie w oddział Armii Krajowej. Brał udział w szkoleniu wojskowym i akcjach zwiadowczych oraz szyfrował depesze i meldunki w oddziale łączności. Pracował wówczas w Pruchniku we młynie i w tartaku. Potem uczył się w Krakowie i pracował tam jako robotnik. W 1944 roku brał udział w wyzwaniu Pruchnika w ramach akcji „Burza”; należał do oddziału, który we wrześniu 1944 roku podjął próbę przedostania się do Warszawy.

W latach 1945-1949 Jerzy Strojnowski studiował medycynę w Akademii Medycznej w Krakowie, a od 1949 roku również pedagogikę i filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po ukończeniu studiów medycznych został asystentem w Klinice Neurologicznej AM w Krakowie; w roku akademickim 1950-1951 prowadził ćwiczenia z neurologii dla studentów medycyny, przygotowując jednocześnie doktorat i pracując jako lekarz w Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Krakowie. W 1951 roku uzyskał stopień doktora nauk medycznych na podstawie rozprawy *Stosowanie metod statystycznych w pracy klinicznej* i w następnym roku rozpoczął pracę w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, podejmując wykłady z zakresu nauk biologicznych dla studentów psychologii oraz prowadząc ćwiczenia z biologicznych podstaw zachowania się i psy-

chologii fizjologicznej. Wykłady te, początkowo o profilu raczej fizjologiczno-medycznym nabierające z czasem charakteru bardziej biologiczno-społecznego, były pierwszymi w Polsce tego typu zajęciami dla studentów psychologii. Ich autor zaś nie tylko zajął się przekazywaniem treści teoretycznych, ale zorganizował pracownię, gromadząc preparaty, tablice i inne pomoce naukowe.

W latach 1952-1954 doktor Jerzy Strojnowski kontynuował studia filozoficzne w KUL i w 1955 roku skończył je z tytułem magistra filozofii. W tym samym roku zdał egzamin na pierwszy stopień specjalizacji z psychiatrii. Drugi stopień specjalizacji z psychiatrii uzyskał w 1960 roku. Jednocześnie w latach 1952-1958 pracował jako lekarz, następnie jako dyrektor Wojewódzkiej Przychodni Zdrowia Psychicznego w Lublinie, a od 1954 roku w „Caritas” – Domu Pomocy Społecznej „Irena” koło Zaklikowa i w innych zakładach opieki społecznej.

W 1958 roku doktor Jerzy Strojnowski został etatowym pracownikiem KUL. W rok później odbył kilkumiesięczne studia specjalistyczne w Klinice Neurologiczno-Psychiatrycznej Uniwersytetu we Freiburgu (RFN). Po powrocie z zagranicy, obok zajęć na uniwersytecie, nadal miał kontakt z praktyką kliniczną, będąc lekarzem i ordynatorem w Państwowym Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Abramowicach (Oddział w Łysołajach) w latach 1960-1961, oraz 1970-1974.

Był członkiem Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół KUL w latach 1967-1970, a od 1970 roku pełnił funkcję członka sądu honorowego tego towarzystwa.

W 1969 roku uzyskał tytuł doktora habilitowanego w Akademii Medycznej w Warszawie. Jego rozprawa habilitacyjna nosi tytuł *Psychofizjologia Jędrzeja Śniadeckiego*. W roku 1970 został przewodniczącym Komisji Psychologicznej Towarzystwa Naukowego KUL, którego członkiem był od początku swej pracy w KUL. W tym też roku odbył studia z zakresu dynamiki grupowej, historii nauki i seksuologii oraz treningi w dynamice grupowej w Paryżu i Leuven.

W 1971 roku zorganizował zakład i został kierownikiem Katedry Psychopatologii w KUL, którą w 1979 roku przekształcił w Zakład i Katedrę Dynamiki Grupowej i Psychoterapii. Wykłady i ćwiczenia z dynamiki grupowej i psychoterapii prowadził już wówczas od ośmiu lat – i były to pierwsze tego typu zajęcia w ramach studiów psychologicznych w kraju. Po przeszło 25 latach pracy dydaktycznej, w 1978 roku, otrzymał Złoty Krzyż Zasługi. Jest też laureatem zespołowej nagrody ministra szkolnictwa wyższego za rozdział w książce *Polityka ludnościowa* (1974).

Od 1974 roku docent Jerzy Strojnowski pracował jako lekarz psychiatra i psychoterapeuta w Zespole Opieki Zdrowotnej dla Szkół Wyższych w Lublinie. W 1977 roku odwiedził kliniki psychiatryczne uniwersytetów w Essen, Mogun-

cji, Freiburgu, Hannoverze, Lubece, przechodząc cykl szkoleń i kursów psychoterapeutycznych. Pracę naukową i psychoterapeutyczną oraz eksplorację nowych dziedzin wiedzy i działalności praktycznej łączy z życiem rodzinnym, będąc ojcem dziewięciorga dzieci. Niektóre teksty publikuje we współautorstwie z żoną Bronisławą.

Przez wiele lat był profesorem w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie, wykładając psychologię pastoralną. W 1981 roku podjął wykłady i ćwiczenia z psychoterapii w ramach studium podyplomowego z poradnictwa i psychoterapii dla osób duchownych, którego był współorganizatorem. W latach 1981-1984 pełnił funkcję prodziekana nowego wydziału w KUL – Wydziału Nauk Społecznych, angażując się w jego organizację. Pracując na KUL-u profesor działał w różnych komisjach senackich oraz pełnił wiele funkcji społecznych.

W 1982 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego. W latach 1984-1985 odbył podróż naukową do USA i Kanady, podejmując studia i treningi z zakresu terapii rodzin. W 1991 roku został wybrany członkiem zwyczajnym Polskiej Akademii Medycyny.

Profesor Jerzy Strojnowski jest członkiem wielu towarzystw naukowych, między innymi: Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Société Internationale de l'Histoire de la Médecine, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji (członek założyciel jego oddziału lubelskiego), Towarzystwa Naukowego KUL i Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Należąc od 1952 roku do Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego zorganizował w 1975 roku Sekcję Psychoterapii przy Oddziale Lubelskim PTP i był jej przewodniczącym w latach 1978-1984. Dodać do tego należy liczne działania na rzecz środowiska psychologów i lekarzy zajmujących się psychoterapią, a także studentów zainteresowanych tą dziedziną, polegające na prowadzeniu szkoleń i grup spotkaniowych. Przykładowo wymienić można opracowanie metod i przeprowadzenie szkolenia w technice metod skoncentrowanych na kliencie (1979 r.), prowadzenie seminarium dla asystentów wyższych uczelni Lublina nt. „Stosowanie dynamiki grupowej w dydaktyce uniwersyteckiej” (lata 1981-1983), szkolenie lekarzy pediatrów w zakresie rozwoju emocjonalnego i psychospołecznego niemowląt i małych dzieci, szkolenie psychoterapeutów w ramach grupy balintowskiej, zorganizowanie i prowadzenie kursu umiejętności psychologicznych i kontaktów interpersonalnych dla oficerów Wojska Polskiego (1990 r.).

Profesor jest autorem ponad 250 publikacji, w tym monografii, artykułów naukowych i artykułów w prasie katolickiej, recenzji, polemik, sprawozdań. Jako autor zadebiutował jeszcze w okresie studiów w Krakowie, relacjonując w „Przeglądzie Akademickim” dyskusje studentów medycyny inspirowane w śro-

dowisku akademickim przez członków Sodalicji Mariańskiej. Na łamach „Tygodnika Powszechnego” zabierał głos w sprawie roli i zadań lekarza w powojennej Polsce. Później przyszły liczne opracowania naukowe, rozprawy i artykuły publikowane w literaturze fachowej, a także artykuły popularno-naukowe i publicystyczne oraz wywiady zamieszczane na łamach prasy. Szczególnie intensywnie współpracował profesor z miesięcznikiem „Więź”. Dziesiątki wygłoszonych referatów dokumentują jego czynny udział w wielu konferencjach i sympozjach krajowych i międzynarodowych. Ponadto jest członkiem redakcji „Roczników Filozoficznych” i „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”.

Od 1980 roku należy i aktywnie działa w ramach NSZZ „Solidarność”, w latach 1989-1990 pracował w Zespole Doradców ds. Psychologii Społecznej Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego. W 1990 roku został przewodniczącym Unii Demokratycznej w Lublinie, a w maju 1991 roku – wybrany członkiem Krajowej Rady Unii Demokratycznej i kandydował do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z listy Unii Demokratycznej w województwie chełmskim.

I. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Dorobek naukowy Jerzego Strojnowskiego, który najlepiej wyraża się w publikacjach naukowych, trudno ująć według jakiegoś schematu, dokonać prostej klasyfikacji. Monografie i artykuły profesora dotyczą różnych dziedzin: od fizjologii po psychoterapię, od historii medycyny po kwestie etyczne i filozoficzne, od biografii wybitnych postaci świata medycyny po refleksje socjo-psychologiczne dotyczące zjawisk współczesnej cywilizacji, od psychologii, psychiatrii i seksuologii po dydaktykę i metodykę nauczania. Profesor jest – tak rzadkim dziś – typem wszechstronnego uczonego, który z równą swobodą i głęboką wiedzą porusza się po terenach kilku dyscyplin naukowych, łącząc je niekiedy w bardzo ciekawych opracowaniach interdyscyplinarnych.

Poniższa charakterystyka – z pewnością skrótowa i nie pozbawiona uproszczeń – to próba przybliżenia głównych sfer naukowej działalności profesora. Zaproponowany podział pełni rolę jedynie porządkującą i na pewno nie wyczerpuje jego bogatych dokonań i zainteresowań. Kolejność przedstawiania poszczególnych dziedzin nie oznacza hierarchii ich ważności. Wykaz publikacji: monografii i artykułów pozwoli bardziej wnikliwemu czytelnikowi dotrzeć do źródeł i z tekstów oryginalnych zapoznać się z wybraną dziedziną jego twórczości naukowej.

1. Historia medycyny

Na podstawie publikacji można by sądzić, że główną pasją profesora jest historia medycyny. Świadczyłyby o tym liczba publikacji z tej dziedziny, a także fakt, iż rozprawa habilitacyjna poświęcona była wybitnej postaci medycyny polskiej w okresie oświecenia – Jędrzejowi Śniadeckiemu. Autor przedstawia w niej sylwetkę i dorobek naukowy tego uczonego, ze szczególnym uwzględnieniem teorii fizjologicznych, poglądów dotyczących funkcjonowania organizmu, zdrowia i choroby, a także metod leczenia. W tej pracy oraz w licznych artykułach przedstawione są poglądy J. Śniadeckiego dotyczące lokalizacji mózgowej, genezy ruchów dowolnych i teorii pamięci, psychopatii, zagadnień seksuologicznych, a także jego refleksje dotyczące historii medycyny. Opracowania tekstów źródłowych do historii medycyny polskiej dokonane przez Jerzego Strojnowskiego obejmują okres średniowiecza i zaborów. Artykuły o tematyce historycznej traktują o stanie zdrowotnym ludności polskiej oraz czynnikach nań wpływających, związanych z zamieszkaniem, stylem życia, sposobami odżywiania, obyczajami, a także potoczną wiedzą paramedyczną. Autor przedstawia stan medycyny w przeszłości, uwzględniając nie tylko metody leczenia, ale i przekonania dotyczące natury i genezy różnych chorób, dziedziczności i konstytucji. Teksty te są istną kopalnią wiedzy etnograficznej i historycznej. Autor operuje tymi danymi ze swobodą pozwalającą mu na polemiki z uznanymi autorytetami historycznymi. Warto dodać, że jest autorem znaczącego odkrycia w historii medycyny, mianowicie odnalazł najstarszą, bo pochodzącą z XIII wieku, wzmiankę o wolu endemicznym zachowaną w polskim piśmiennictwie. Z publikacji profesora można wiele dowiedzieć się na temat historii Lublina i Lubelszczyzny. Jednym z ciekawych zagadnień, które dotyczą współczesności, jest historia polskiej psychiatrii społecznej.

Obok tekstów poświęconych konkretnym zjawiskom lub okresom wśród prac profesora spotykamy opracowania przekrojowe, np. na temat rozwoju koncepcji psychofizjologicznych czy tendencji dominujących w medycynie od jej zarania po czasy współczesne: biologicznej albo humanistycznej.

Zainteresowania historyczne profesora wyrażają się również w publikacji biografii wybitnych polskich uczonych z kręgu świata medycyny. Postaci przedstawione przez niego w *Polskim słowniku biograficznym* to: Jan Piltz, Stanisław Liebhart, Andrzej Matuszewicz, Mikołaj Mianowski, Józef Mickiewicz, Jan Fryderyk Niszkowski, Wacław Mirkowski, Jan O'Connor, Kazimierz Opoczyński. Wśród prac tego typu znaleźć można opracowania dotyczące – obok J. Śniadeckiego – Jana Balińskiego, Witolda Chodźki, Józefa Oettingera, Jana Mierzejewskiego, Ludwika Hirszfelda.

Obraz historycznych zainteresowań profesora dopełniają publikacje z zakresu historii psychoanalizy i postaci jej twórców i kontynuatorów: Freuda, Junga, Fromma. Pod jego kierunkiem, w jego katedrze, prowadzono studia nad dziejami psychoanalizy i psychoterapii w Polsce. Badano – w świetle tekstów źródłowych – wpływ kultury Żydów polskich na główne założenia psychoanalizy, któremu to zagadnieniu poświęcony był jeden z referatów profesora, wygłoszony na międzynarodowej konferencji.

2. Psychologia i psychoanaliza

Znacząca część dorobku naukowego profesora poświęcona jest zagadnieniom psychologii fizjologicznej. Skrypty dla studentów, dwa wydania książki, liczne artykuły, wykłady, czy hasła w *Encyklopedii katolickiej* obszernie dokumentują tę dziedzinę działalności autora *Psychologii fizjologicznej*. Wspomniana książka zawiera kompendium wiedzy na temat budowy i funkcjonowania organizmu człowieka – koniecznej dla zrozumienia podstaw i uwarunkowań życia psychicznego. Jest wartościowym podręcznikiem z dziedziny biologicznych mechanizmów zachowania opracowanym na podstawie najnowszych ujęć i odkryć dotyczących psychofizjologii człowieka.

Wśród zagadnień szczegółowych trzeba wspomnieć o tłumaczeniu i adaptacji *Kwestionariusza dolegliwości* i *Kwestionariusza zachowania się* K. Hecka i H. Hess (1978) oraz opracowaniach na temat możliwości wpływania na biologiczne podłoże człowieka, funkcjonowania mózgu ludzkiego, w tym niezwykle ciekawe zagadnienie roli starej kory – wężomózgowia – w działalności ludzkiego mózgu, z odniesieniem do funkcji tej struktury u zwierząt. Problemowi relacji między mózgiem a umysłem poświęcony był pasjonujący referat wygłoszony w ramach XXXII Tygodnia Filozoficznego w KUL w 1990 roku, w którym autor dokonał podsumowania wyników ostatnich badań neurofizjologicznych i neurochirurgicznych.

Psychoanaliza rozumiana jako sposób wyjaśniania wielu zjawisk życia psychicznego oraz jako droga dojścia do zrozumienia genezy zaburzeń zdrowia psychicznego wydaje się być profesorowi szczególnie bliska i z pewnością koncepcja Freuda wywarła znaczący wpływ na jego naukową formację intelektualną. Profesor prezentuje i rozwija wiele myśli Freuda w swych publikacjach, a twórcy psychoanalizy poświęca bardzo rzetelnie przygotowany tekst zamieszczony w *Encyklopedii katolickiej*. Szczególne miejsce w dorobku naukowym profesora zajmują prace poświęcone psychologii analitycznej Junga, jego teorii osobowości i psychologii religii czy koncepcji psychoterapii.

Myśl psychoanalityczna wyraźnie obecna jest w publikacji *Eros i człowiek*. W tej monografii znajdujemy wszechstronne omówienie fenomenu ludzkiej płciowości z uwzględnieniem tak kwestii fizjologicznych, psychologicznych, społecznych i demograficznych, jak również etycznych, filozoficznych i religijnych aspektów ludzkiej miłości. Dla psychologa szczególnie wartościowe są rozdziały na temat rozwoju psychoseksualnego – w tym kształtowania się płciowej identyfikacji dziecka, przygotowania do małżeństwa i budowania więzi małżeńskiej, problemów rodzicielskich, celibatu itd.

W innych publikacjach profesor zajmuje się takimi zagadnieniami, jak zdrowie i choroba, antykoncepcja, embriogeneza, eutanazja. W pracach tych – jak i w całej jego działalności naukowej – spotykamy się z fachowością wysokiej klasy, na co na pewno miały wpływ studia i wykształcenie medyczne, jak i ostrożny obiektywizm badacza o rozległej wiedzy, który miał okazję poznać losy wielu nowych koncepcji i odkryć ze świata medycyny.

3. Psychoterapia i dynamika grupowa

W późniejszym okresie działalności naukowej profesor zajął się tematyką psychoterapii. Obok działalności praktycznej: leczniczej i szkoleniowej opublikował wiele prac z tej dziedziny. Pierwszy artykuł dotyczył psychoterapii według Junga. Późniejsze opracowania obejmują szeroki zakres zagadnień od psychoanalizy po psychoterapię humanistyczną. Wśród publikacji profesora znajdujemy wyczerpujące omówienie treningu autogenego Schultza wraz z instrukcją i wskazówkami dla osób prowadzących ćwiczenia relaksacyjno-koncentrujące według tego autora. W innym miejscu porusza zagadnienie psychoterapii skoncentrowanej na kliencie Rogersa czy systemowej terapii rodzin Mostwin. W syntetycznie napisanej *Psychoterapii* autor zamieścił interesujący przegląd różnych szkół i kierunków psychoterapeutycznych. Kluczowym momentem jego własnej koncepcji psychoterapii wydaje się być połączenie ujawniania i przepracowywania emocji z ich werbalizacją oraz werbalizacją przez pacjenta głównych jego problemów. Kwestię psychoterapii profesor osadził na mocnym gruncie koncepcji układu homeostatycznego między człowiekiem i środowiskiem. Istotę zaburzeń nerwicowych wyjaśnia odnosząc się zarówno do mechanizmów fizjologicznych i ich związku z psychiką, jak i w kontekście historii życia osoby. To całościowe rozumienie człowieka znajduje dopełnienie w akcentowaniu problemów etycznych w psychoterapii. Profesor Jerzy Strojnowski pisze: „[...] terapeuta zawsze działa w ramach jakiejś filozofii człowieka i kieruje się jakimiś zasadami etycznymi. Osiągnie on lepsze wyniki, gdy będzie świadomy swoich założeń filozoficznych, swego myślenia i postępowania tera-

peutycznego” (*Psychoterapia* s. 26). Zdania te mają swoją wagę wobec częstej w psychoterapii ignorancji kwestii etycznych, jak i koncepcji człowieka. Trzeba przyznać, że *Psychoterapia* znakomicie łączy poważny, czasem nawet trudny wykład z opisem klinicznych doświadczeń, analizą przypadku czy psychologiczną interpretacją.

Zainteresowania profesora szły też w kierunku wykorzystania możliwości, jakie tkwią w psychoterapii i dynamice grupowej, profilaktyce zaburzeń zdrowotnych, dydaktyce oraz różnych formach pracy z grupą. Szczególnie inspirujące wydaje się być wykorzystanie dynamiki grupowej w duszpasterstwie. Refleksje i przemyślenia profesora wybiegają znacznie poza ściśle profesjonalną tematykę psychoterapeutyczną. Analizuje on zjawiska współczesnej cywilizacji i konfrontuje je z tymi możliwościami, jakie wynikają z zastosowania wiedzy i doświadczenia psychoterapeutycznego w budowaniu stosunków międzyludzkich, rozwiązywaniu konfliktów czy tworzeniu społeczności. Nie chodzi o utopię, lecz o realne szanse poprawy społecznych i cywilizacyjnych warunków egzystencji człowieka. W znakomitym tekście *Psychoterapia wobec groźby zagłady* formułuje idee, które mogłyby być myślą przewodnią „trzeciej drogi” – budowania wolnej i demokratycznej Polski nie na kształt społeczeństwa konsumpcyjnego, ale na podstawie wartości wyższych, troski o środowisko fizyczne i psychospołeczne sprzyjające zdrowiu i podtrzymaniu więzi międzyosobowych, z zachowaniem rozsądnego umiaru w wytwarzaniu i korzystaniu z dóbr materialnych.

4. Problematyka rodzinna

Wiele miejsca poświęcił autor *Psychoterapii* tematyce rodzinnej. Jego zainteresowania skupiały się wokół problemów związanych z kształtowaniem się osobowości dziecka pod wpływem interakcji rodzinnych i środowiska. Z punktu widzenia psychologicznego zajmował się wychowaniem, szczegółowo rozpracowując kwestię możliwości zastosowania teorii i metod wypracowanych na gruncie psychoterapii w procesie wychowywania dziecka. Pisał między innymi o konfliktach w rodzinie, przedstawiając model ich rozwiązywania na podstawie teorii Gordona. Zabierał głos w sprawie jatrogennego wpływu izolacji dziecka od matki w okresie koniecznej hospitalizacji. Wiele z myśli zawartych w pracach profesora na te tematy wartych jest dalszej popularyzacji, jak i wykorzystania w tworzeniu nowych szkół i wprowadzaniu nowych metod pracy pedagogicznej z dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza teraz, gdy jest to już możliwe, a także w działaniach na rzecz poprawy warunków leczenia.

Jako kierownik programu badań międzyresortowych „Rodzina z dzieckiem chorym lub zdrowym psychicznie” (1986-1990 r.) profesor prowadził obszerne badania dotyczące rodzinnych uwarunkowań występowania chorób psychicznych u dzieci. Zajmował się rodzinami osób chorych na schizofrenię, prowadząc wraz z zespołem unikalne badania nad strukturą i dynamiką relacji interpersonalnych w rodzinach z chorym potomstwem. Jeden z numerów „Roczników Filozoficznych” z 1986 r. poświęcono w całości obszernej relacji z tych prac.

Synteza zainteresowań rodziną i psychoterapią widoczna jest w opracowaniu w języku polskim oraz przeprowadzeniu badań nad rodzinną terapią systemową według Mostwin – praca w ramach tematu VI-1 CPBP (1985-1986 r.).

5. Filozofia – teologia – religia

Przedstawienie naukowej sylwetki profesora Strojnowskiego nie byłoby pełne, gdyby nie obejmowało jego rozległych zainteresowań filozofią, religią, etyką. Dowody tego znajdujemy w postaci licznych referatów, głosów w dyskusji, polemik, a także recenzji różnorodnych publikacji zamieszczonych w literaturze fachowej i popularnonaukowej.

Na szczególną uwagę zasługuje obszerne opracowanie dotyczące podstawowych zagadnień psychologii religii, widzianych z perspektywy psychoanalitycznej. W innym miejscu profesor wypowiada się na temat medycznych i psychospołecznych aspektów męki Chrystusa, analizując w tym kontekście postawy człowieka wobec cierpienia i śmierci. Wysuwa tezę, że to sama osoba nadaje sens cierpieniu, które można traktować jako obiektywny i konieczny fakt ludzkiego życia.

Wypowiada się też na temat biologicznych i etycznych aspektów regulacji urodzeń, uwzględniając punkt widzenia katolickiej i świeckiej moralności, oraz innych zagadnień moralnych, proponując dynamiczny model budowania etyki w interdyscyplinarnej dyskusji przedstawicieli różnych nauk. Analizuje fenomen poczucia winy i skruchy, naświetla psychologiczne aspekty przeżyć i doznań mistycznych, uczestniczy w dyskusji na tematy antropologii filozoficznej, porusza zagadnienia z dziedziny medycyny pastoralnej, zabiera głos w sprawie posoborowej odnowy w Kościele katolickim.

Jego filozoficzne zainteresowania ogniskują się wokół myśli wybitnego uczonego – paleontologa, filozofa i teologa – o. Teilharda de Chardin. Jako prekursor teilhardyzmu w Polsce, profesor nie tylko przedstawia poglądy francuskiego myśliciela, ale rozwija je i komentuje w świetle rezultatów, do jakich dochodzi się współcześnie w naukach empirycznych, a także w kontekście filozofii klasycznej. Teilhardyzm – zdaniem profesora – daje najpełniejszą

wizję rzeczywistości w jej ewolucyjnym, a zarazem celowym rozwoju; na jego gruncie daje się dowieść zgodność między całościową koncepcją świata ukształtowaną przez przyrodznawstwo a chrześcijańskim dogmatem. Profesor ma swój znaczący udział w tym dziele. Analizując poglądy Teilharda de Chardin i Fromma wskazuje na zasadnicze zbieżności w ocenie i interpretacji współczesnej cywilizacji oraz zagrożeń, jakie tkwią w relacji między osobą a społeczeństwem u tych dwu, jakże różnych – między innymi pod względem światopoglądu – uczonych. Zdaniem obydwu, drogą ratunku dla współczesnego człowieka jest miłość rozumiana jako cecha dojrzałej osobowości (Fromm) albo jako czynnik jednoczący rozproszone elementy wszechświata (Teilhard de Chardin).

II. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Głównym przedmiotem wykładanym przez profesora na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim jest psychologia fizjologiczna. W ciągu 40 lat prowadzenia tych wykładów nieustannie ulepsza on i uaktualnia ich treść stosownie do postępu wiedzy oraz rosnących potrzeb i oczekiwań pod adresem fachowego przygotowania psychologów; przygotowuje i wydaje wiele podręczników i skryptów. Odchodząc na emeryturę pozostawia nowoczesny podręcznik *Biologiczne mechanizmy zachowania*.

Dydaktyka uniwersytecka jest jedną z pasji profesora. Wielokrotnie modyfikuje on sposób prowadzenia zajęć, dążąc do aktywizowania studentów oraz prowokowania ich do refleksyjnego i krytycznego przyjmowania wiedzy. Podejmuje próby stosowania dynamiki grupowej w dydaktyce uniwersyteckiej, szczególnie metodą „*Theme-Centered-Interaction*”. Niektóre zajęcia – głównie wykłady fakultatywne – prowadzi metodą „żywego uczenia”, dzięki której uczestnicy nie tylko nabywają wiedzę, ale aktywnie do niej dochodzą, łącząc ją z osobistym doświadczeniem i emocjonalnym przeżyciem. Wykłady prowadzone przez profesora zawsze dają okazję do myślenia, gdyż nie jest on zwolennikiem biernego i bezkrytycznego przyjmowania wiedzy przez studentów, ale inspiruje do stawiania pytań i dyskusji. Nie wiem, czy ceni studentów układnych, wiem, że szanuje intelektualnie zadziornych, takich, którzy stawiają trudne pytania, a formę, w jakiej to czynią – nawet, jeśli pozostawia ona wiele do życzenia – zawsze traktuje jako chęć podjęcia dialogu z wykładawcą. By zdać egzamin u profesora nie wystarczy umieć, ale trzeba dobrze rozumieć prezentowaną wiedzę. Dlatego właśnie zdarzało się, że tzw. dobrzy studenci „oblewali fizjologię”.

W wykładach monograficznych profesor porusza między innymi kwestie dynamiki grupowej i relacji interpersonalnych, „żywego uczenia”, zdrowia i choroby, psychosomatyki, etiologii chorób psychicznych, zaburzeń relacji rodzinnych i ich wpływu na kształtowanie się osobowości dziecka.

W ramach prowadzonego seminarium doktoranckiego i magisterskiego powstają prace z dziedziny psychoterapii, psychopatologii i historii medycyny, między innymi dotyczące historii, kierunków, metod i skuteczności psychoterapii, na temat interakcji wewnątrzrodzinnych i rodzin schizofrenogennych czy też możliwości stosowania dynamiki grupowej do celów wychowania w rodzinie.

Jednym z zadań profesora jest przygotowanie studentów psychologii do rozumienia i dalszego kształcenia się w psychoterapii. Służą temu wykłady i ćwiczenia z tego przedmiotu. Doświadczenie udziału w grupie – dla niektórych były to mocne przeżycia – pozwalało nie tylko zrozumieć, na czym polega grupowa dynamika i psychoterapia, ale też odpowiedzieć na pytanie o osobowościowe predyspozycje do uczestniczenia i prowadzenia grupy. Profesor przygotowuje do psychoterapii rozumianej jako leczenie ludzi z zaburzeń, głównie natury nerwicowej, we współpracy z lekarzem psychiatrą i mieszczącej się w ramach organizacyjnych służby zdrowia. Ten nurt kształcenia psychologów w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim z pewnością zasługuje na kontynuację.

Profesor ma też swój udział w kształceniu księży diecezji lubelskiej. Jego wykłady w seminarium duchownym dla alumnów V roku były wprowadzeniem w złożoną problematykę zdrowia psychicznego i jego zaburzeń, a także w kwestie z zakresu seksuologii.

Obok zajęć przewidzianych programem studiów profesor prowadzi szkolenia, kursy i wykłady dla lekarzy, psychologów i psychoterapeutów oraz innych pracowników służby zdrowia, dla nauczycieli i asystentów wyższych uczelni, adwokatów, a także grupy spotkaniowe dla studentów. Od wielu lat kieruje akcją „grup adaptacyjnych” dla studentów I roku, przygotowuje liderów i odbywa z nimi zajęcia superwizyjne.

Podczas jednej z grup spotkaniowych dla studentów z Koła Psychologów ktoś z uczestników powiedział do Jerzego – jeszcze wtedy potrafiliśmy zwracać się tak do profesora – że kojarzy mu się z „wysokim, prostym drzewem, rosnącym samotnie” (cytuję z pamięci). Grupa podchwyciła to skojarzenie jako szczególnie trafne. Nie chcę analizować znaczeń ukrytych w tym skojarzeniu, chcę tylko zwrócić uwagę na dwa spośród nich, a są to, jak sądzę, prostota zasad, jakimi się kierował i indywidualne dążenie do rozwoju i wzrostu bez wchodzenia w układy dla osiągnięcia doraźnych korzyści.

*

Scharakteryzować dorobek naukowy postaci wszechstronnej i wybitnej to nie tylko wymienić główne dziedziny jej działalności. Potrzebnym i koniecznym wydaje się poszukiwanie myśli przewodniej, nici wiążącej poszczególne dziedziny twórczości naukowej i społecznego zaangażowania. Tym spoiwem łączącym różne dziedziny pracy profesora Strojnowskiego jest – jak sądzę – głębokie zainteresowanie człowiekiem, jego przeszłością, psychobiologicznym istnieniem z wszystkimi przypadłościami, jak np. zdrowie i choroba, prokreacja, zdrowy rozwój i jego zaburzenia, a także duchowym wymiarem egzystencji, wyrażającym się w dziedzinie filozofii i religii, który odkrywać też można w historii rozwoju myśli ludzkiej. Bazą, na której osadzone są publikacje profesora, jest niewątpliwie solidna wiedza medyczna, przesycona określoną filozofią medycyny. Składa się na nią koncepcja człowieka jako osoby oraz koncepcja leczenia jako oddziaływania psychobiologicznego z akcentem na rolę czynników psychologicznych i psychospołecznych, zarówno w etiologii zaburzeń zdrowotnych, jak i w sposobie przeżywania choroby czy jej leczeniu.

Drugą cechą charakterystyczną jest nieustrudzone poszukiwanie prawdy na różnych polach, które się wzajemnie dopełniają, tworząc nową i niepowtarzalną jakość. Te poszukiwania podbudowane stawianiem filozoficznych pytań, to dążenie do jednoczącej i syntetyzującej wiedzy w dziedzinach fizjologii, psychologii, medycyny, a także historii biologiczno-psychospołecznego rozwoju człowieka doprowadziły profesora do ewolucyjnej koncepcji rzeczywistości o. Teilharda de Chardin, którą potrafił ubogacić swym twórczym wkładem.

I na koniec refleksja bardziej osobista. Należę do bardzo licznych studentów profesora i do stosunkowo mniej licznych jego współpracowników. Z uczestnictwa w roli koterapeuty w prowadzonej przez profesora psychoterapii, obok obserwacji i doświadczeń ściśle profesjonalnych, wyniosłem głębokie przeświadczenie, że pod jej wpływem potrafię stawać się lepszym człowiekiem.

BIBLIOGRAFIA

Publikacje książkowe

- Psychofizjologia Jędrzeja Śniadeckiego. Monografie z dziejów nauki i techniki. T. 47. Wrocław 1968. Ossolineum.
- Eros i człowiek. Kraków 1976. Znak.
- Wybór tekstów źródłowych do dziejów medycyny polskiej. Warszawa 1983 (współautorstwo z T. Brzezińskim, W. Chojną, R. W. Guttem, Z. Podgórką-Klawe, S. Szpilczyńskim). PAN.
- Psychoterapia. Warszawa 1985. IW PAX.
- Psychologia fizjologiczna. Lublin 1981 (1 wyd.), 1989 (2 wyd.). RW KUL.
- Biologiczne mechanizmy zachowania. Lublin 1992. TN KUL.

Rozprawy i artykuły naukowe

- Dante a medycyna średniowieczna. W: Streszczenie rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych pisanych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pod kierunkiem prof. dra Stefana Swieżawskiego (historia filozofii) i prof. dra Alberta Krąpca OP (metafizyka), w wyborze. Poznań 1956. Pallotinum.
- Z filozofii Hexaameronu św. Bazylego Wielkiego. W: Streszczenie rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych pisanych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pod kierunkiem prof. dra Stefana Swieżawskiego (historia filozofii) i prof. dra Alberta Krąpca OP (metafizyka), w wyborze. Poznań 1956. Pallotinum.
- Z logiki i metodologii badań przyrodniczych. „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego KUL” 1958 nr 7 s. 236-239.
- Karol Gustaw Jung (1875-1961). „Znak” 15:1961 nr 11 s. 1557-1560.
- Zasady psychoterapii w ujęciu K. G. Junga. „Przegląd Lekarski” 1962 s. II, 11:1962 s. 1-14.
- Psychologia religii K. G. Junga. „Zeszyty Naukowe KUL” 6:1963 nr 1 s. 35-46.
- Psychologia w lecznictwie. „Roczniki Filozoficzne” 11:1963 z. 4 s. 23-31.
- Prasłowiańska „dola” jako elementarna wiedza o dziedziczności i konstytucji. „Roczniki Filozoficzne” 12:1964 z. 4 s. 91-95.
- Alkoholizm a dziedziczność. W: o. M. P. L i s o w s k i (red.). Zarys alkoholologii. Kraków 1965 s. 56-64. NDPD – Wytwórnia skryptów (na prawach rękopisu).
- Biografia Jana Balińskiego. „Archiwum Historii Medycyny” 28:1965 nr 4 s. 337-395.

- Jędrzej Śniadecki o początkach medycyny. „Archiwum Historii Medycyny” 28:1965 nr 3 s. 285-290.
- Jędrzeja Śniadeckiego teoria genezy ruchów dowolnych oraz teoria pamięci. „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego KUL” 1965 nr 14 s. 173-175.
- Polska psychiatria społeczna w ujęciu historycznym. W: XXVIII Zjazd Psychiatrów Polskich. Lublin 1965 s. 177-179.
- Przejawy – istota – przyczyny alkoholizmu. W: o. M. P. L i s o w s k i (red.). Zarys alkoholologii. Kraków 1965 s. 9-23. NDPD – Wytwórnia skryptów (na prawach rękopisu).
- Teoria lokalizacji mózgowej Jędrzeja Śniadeckiego. „Roczniki Filozoficzne” 13:1965 z. 4 s. 75-92.
- Aspekte der Sozial-Psychiatrie (Sozial-Psychopatologie) Polens in historischer Sicht. „Das Deutsche Gesundheitswesen” 21:1966 nr 19 s. 887-893.
- Der Alkoholgenuss bei den alten Slaven (str.). W: Aktuelle Probleme aus der Geschichte der Medizin. Basel 1966 s. 667.
- Węchomózgowie a osobowość. „Roczniki Filozoficzne” 14:1966 z. 4 s. 95-118.
- Polska psychiatria społeczna w ujęciu historycznym. „Roczniki Filozoficzne” 15:1967 z. 4 s. 39-56.
- Geneza i rozwój psychizmu w ujęciu o. Teilharda de Chardin. „Znak” 20:1968 nr 165 s. 298-312.
- Jędrzej Śniadecki pionierem seksuologii naukowej w Polsce. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 13:1968 nr 4 s. 775-798.
- Jędrzej Śniadecki – prekursorem nauki o psychopatii. „Przegląd Lekarski” 1968 nr 14 s. II, nr 11 s. 820-821.
- Der Psychiater und das Prinzip „dem Bösen nicht widerstehen”. W: VI Congreso Internacional de Medicina Neohopocratica. Madrid-Avila 13-18 Setiembre 1965. Libro de actas 1969 s. 220-222.
- Szkic rozwoju ważniejszych teorii psychofizjologicznych od Starożytności do Oświecenia. „Roczniki Filozoficzne” 17:1969 z. 4 s. 33-52.
- Witold Chodźko jako lubelski neurolog i psychiatra w latach 1901-1907. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 14:1969 nr 2 s. 287-308.
- Jędrzej Śniadecki na tle europejskiej medycyny. W: I. S t a s i e w i c z (red.). Rzecz o Jędrzeju Śniadeckim. Warszawa 1970 s. 111-134. Wiedza Powszechna. Omega nr 165.
- Józef Oettinger, pierwszy habilitowany docent i profesor historii medycyny na polskim uniwersytecie (1818-1895). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 15:1970 nr 1 s. 57-69.
- Życiorys Jędrzeja Śniadeckiego. W: I. S t a s i e w i c z (red.). Rzecz o Jędrzeju Śniadeckim. Warszawa 1970 s. 18-28. Wiedza Powszechna. Omega nr 165.

- Dialektyka osoby i społeczeństwa u Teilharda de Chardin i Ericha Fromma. „Życie i Myśl” 21:1971 nr 10 s. 57-68.
- Liebhart Stanisław. W: Polski słownik biograficzny. T. 17. Wrocław 1972 s. 308-309. Ossolineum.
- Psychoanaliza w naukach historycznych. „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego KUL” 1971 nr 19 s. 3-11.
- Agonia Chrystusa. W: Encyklopedia katolicka. T. 1. Lublin 1973 kol. 189-190 (współautorstwo z A. Jankowskim). TN KUL.
- Antykoncepcja. W: Encyklopedia katolicka. T. 1. Lublin 1973 kol. 717-720. TN KUL.
- Dialektyka osoby i społeczeństwa u Teilharda de Chardin i Ericha Fromma. W: Myśl o Teilharda de Chardin w Polsce. Warszawa 1973 s. 214-233. IW PAX.
- Die Dialektik der Person und Gesellschaft bei Teilhard de Chardin und Erich Fromm. „Acta Teilhardiana” (München) 10:1973 nr 1 s. 14-28.
- Geneza i rozwój psychizmu w ujęciu o. Pierre Teilharda de Chardin. W: J. T a z b i r (red.). Myśl o Teilharda de Chardin w Polsce. Warszawa 1973 s. 41-58. IW PAX.
- Główne wartości dzieła o. Teilharda de Chardin (odpowiedź na ankietę). W: J. T a z b i r (red.). Myśl o Teilharda de Chardin w Polsce. Warszawa 1973 s. 406-410. IW PAX.
- Problemy regulacji urodzeń z punktu widzenia moralności laickiej i chrześcijańskiej. W: Polityka ludnościowa. Współczesne problemy. Warszawa 1973 s. 358-386. Książka i Wiedza (Instytut Gospodarstwa Społecznego).
- Przygotowanie do małżeństwa. „Roczniki Filozoficzne” 21:1973 z. 4 s. 165-170.
- Przyczynek do biografii Jana Mierzejewskiego. „Archiwum Historii Medycyny” 37:1974 s. 185-187.
- Matuszewicz Andrzej. W: Polski słownik biograficzny. T. 20. Wrocław 1975 s. 212-213. Ossolineum.
- Mianowski Mikołaj. W: Polski słownik biograficzny. T. 20. Wrocław 1975 s. 525-527. Ossolineum.
- Mickiewicz Józef. W: Polski słownik biograficzny. T. 20. Wrocław 1975 s. 707-708. Ossolineum.
- Sterowanie biologicznym podłożem człowieka. „Życie i Myśl” 25:1975 nr 7 s. 37-48.
- Celibat. Aspekt psychospołeczny. W: Encyklopedia katolicka. T. 2. Lublin 1976 kol. 1395-1396. TN KUL.
- Mirkowski Waław. W: Polski słownik biograficzny. T. 21. Wrocław 1976 s. 340-341. Ossolineum.

- Trening autogenny wg J. H. Schultza. „Roczniki Filozoficzne” 24:1976 z. 4 s. 139-154.
- Dynamika grupowa jako krytyka cywilizacji przemysłowo-miejskiej. „Summarium” 1978 nr 7 s. 270-274.
- Niszkowski Jan Fryderyk. W: Polski słownik biograficzny. T. 23. Wrocław 1978 s. 140-142. Ossolineum.
- O'Connor Jan. W: Polski słownik biograficzny. T. 23. Wrocław 1978 s. 520. Ossolineum.
- „Uczenie się żywe” według Ruth Cohn. „Summarium” 1978 nr 7 s. 274-276.
- Choroba. W: Encyklopedia katolicka. T. 3. Lublin 1979 kol. 232-235. TN KUL.
- Ciąża. W: Encyklopedia katolicka. T. 3. Lublin 1979 kol. 451-453. TN KUL.
- Depresja. W: Encyklopedia katolicka. T. 3. Lublin 1979 kol. 1183-1184. TN KUL.
- Dezintegracja psychiczna. W: Encyklopedia katolicka. T. 3. Lublin 1979 kol. 1228-1229. TN KUL.
- Opoczyński Kazimierz. W: Polski słownik biograficzny. T. 24. Wrocław 1979 s. 129-130. Ossolineum.
- Psychoterapia w profilaktyce ze szczególnym uwzględnieniem rodziny i szkoły. „Psychiatria Polska” 13:1979 nr 4 s. 383-389.
- Stan zdrowotny i medycyna u Słowian według najdawniejszych kronik. „Archivum Historii Medycyny” 42:1979 nr 1 s. 95-105.
- Interakcje rodzinne a kształtowanie się osobowości dziecka. W: A. P o d s i a d, A. S z a f r a n s k a (red.). Spojrzenie na współczesną rodzinę w Polsce. Warszawa 1981 s. 181-192 (1 wyd.), 1986 s. 207-218 (2 wyd.). IW PAX.
- Motywacja cierpienia i śmierci człowieka współczesnego wobec męki Chrystusa. W: H. D. W o j t y s k a CP, J. J. K o p e ć CP (red.). Męka Chrystusa wczoraj i dziś. Lublin 1981 s. 197-202. RW KUL.
- Piltz Jan. W: Polski słownik biograficzny. T. 26. Wrocław 1981 s. 299-301. Ossolineum.
- Psychoterapia humanistyczna. „Zeszyty Naukowe KUL” 24:1981 nr 1 s. 73-81.
- Rozwiązywanie konfliktów w rodzinie. W: A. P o d s i a d, A. S z a f r a n s k a (red.). Spojrzenie na współczesną rodzinę w Polsce. Warszawa 1981 s. 204-210 (1 wyd.), 1986 s. 231-237 (2 wyd.). IW PAX.
- Ein homöostatisches Modell der therapeutischen Übertragungssituation und ihre humanistische Auflösung. W: G. A m o n (Hrsg.). Das sozialenergetische Prinzip in der Dynamischen Psychiatrie. Berlin-Lübeck 1982 s. 87-88.
- Fenomen religii w ujęciu psychoanalitycznym. W: Z. C h l e w i ń s k i (red.). Psychologia religii. Lublin 1982 s. 77-122. TN KUL.

- Zdrowie. W: Ks. Z. P a w l a k (red.). *Katolicyzm A-Z*. Poznań 1982 s. 394-397 (1 wyd.), 1989 s. 400-403 (2 wyd.). Księgarnia Św. Wojciecha.
- Dojrzałość. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 4. Lublin 1983 kol. 29-30. TN KUL.
- Embriogeneza. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 4. Lublin 1983 kol. 932-933. TN KUL.
- Embriologia. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 4. Lublin 1983 kol. 933-934. TN KUL.
- Erotyka. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 4. Lublin 1983 kol. 1097-1100 (współautorstwo z W. Sokołowskim). TN KUL.
- Eugenika. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 4. Lublin 1983 kol. 1291-1292. TN KUL.
- Eutanazja. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 4. Lublin 1983 kol. 1344-1345 (współautorstwo z A. Gwoździem). TN KUL.
- Koncepcje i metody psychoterapeutyczne w zastosowaniu do wychowania małego dziecka. „*Roczniki Filozoficzne*” 31:1983 z. 4 s. 295-316.
- Nowy obraz polskiej kultury w Średniowieczu. „*Archiwum Historii Medycyny*” 46:1983 nr 1 s. 21-28.
- Orientacja biologiczna a orientacja społeczna w medycynie w ujęciu historycznym. „*Archiwum Historii Medycyny*” 47:1984 nr 1 s. 25-37.
- Der Konflikt zwischen dem biologischen und dem psychosozialen Modell der heutigen Medizin. W: K. Z a p o t o c z k y (Hrsg.). *Zivilisatorische Ursachen von Konflikten*. Linz 1986 s. 159-167.
- Polish-Jewish Background of Psychoanalysis. W: *XXX International Congress of the History of Medicine*. Düsseldorf 31 VIII – 5 IX 1986 s. 1224-1229. *Proceedings*.
- Rodzinne uwarunkowania patologii społecznej. „*Roczniki Filozoficzne*” 34:1986 z. 4 s. 115-120.
- Rodziny z chorym potomstwem. „*Roczniki Filozoficzne*” 34:1986 z. 4 s. 5-10.
- Podróże naukowe profesorów Uniwersytetu Wileńskiego (Jana Fryderyka Nizkowskiego i Mikołaja Mianowskiego) do Niemiec. „*Roczniki Humanistyczne*” 35:1987 z. 2 s. 189-193.
- Psychoterapia wobec groźby zagłady. „*Przegląd Psychologiczny*” 31:1988 nr 4 s. 917-929.
- Dynamika grupowa i jej zastosowanie w duszpasterstwie. W: Z. C h l e - w i ń s k i (red.). *Wybrane zagadnienia z psychologii pastoralnej*. Lublin 1989 s. 103-118 (współautorstwo z B. Strojnowską). RW KUL.
- Fizjologia. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 5. Lublin 1989 kol. 307. TN KUL.
- Fobia. W: *Encyklopedia katolicka*. T. 5. Lublin 1989 kol. 352-353. TN KUL.
- Freud S. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 5. Lublin 1989 kol. 711-713. TN KUL.

- Fromm E. W: Encyklopedia katolicka. T. 5. Lublin 1989 kol. 724-725. TN KUL.
- Głód. Aspekt biologiczno-medyczny. W: Encyklopedia katolicka. T. 5. Lublin 1989 kol. 1143-1144. TN KUL.
- Prekursorstwo Jędrzeja Śniadeckiego w dziedzinie biologii i psychofizjologii. „Nauka Polska” 1989 nr 1 s. 113-117.
- Stan zdrowotny i leczenie Lubelszczyzny do rozbiorów. W: Dzieje Lubelszczyzny. T. 6. Warszawa 1989 s. 229-262.
- Ludwik Hirszfild – filozof i wykładowca. „Medicus” 1991 nr 7-8 s. 5-6.
- Czy potrzebujemy dziś psychoanalizy? „Psychoterapia” 1992 nr 2 s. 77-81.
- O problemach psychoterapii. W: Problemy współczesnej psychologii. T. 2. Lublin 1992 s. 649-651. PTP.
- Polsko-żydowskie kulturowe zaplecze psychoanalizy. „Archiwum Historii i Filozofii medycyny” (w druku).
- Relacje międzysobowe w dydaktyce medycznej. W: K. I m i e l i ń s k i (red.). Uniwersalizm i medycyna. Warszawa 1992 s. 172-175. Uniwersytet Warszawski.
- Grupowa dynamika. W: Encyklopedia katolicka. T. 6 (w druku).
- Grupowa psychoterapia. W: Encyklopedia katolicka. T. 6 (w druku).
- Homoseksualizm. W: Encyklopedia katolicka. T. 6 (w druku).
- Hormony. W: Encyklopedia katolicka. T. 6 (w druku).
- Hospitalizm. W: Encyklopedia katolicka. T. 6 (w druku).
- Instytucja. Aspekt psychologiczny. W: Encyklopedia katolicka. T. 6 (w druku).
- Riabinin Jan. W: Polski słownik biograficzny (w druku).

Artykuły popularno-naukowe i publicystyczne,
recenzje, sprawozdania,
głosy w dyskusji, komunikaty, wywiady

- Dyskusje u medyków. „Przegląd Akademicki” 2:1948 nr 4 s. 25.
- Lekarz na wsi. „Tygodnik Powszechny” 1949 nr 36 s. 9.
- Poradnia Zdrowia Psychicznego w Lublinie. „Życie Lubelskie” z dn. 25. 01. 1957 r.
- Kongres lekarzy katolickich 1959. „Znak” 12:1960 nr 67 s. 134-142.
- O psychiatrii niemieckiej. „Zeszyty Naukowe KUL” 3:1960 nr 2 s. 134-140.
- Czy kryzys medycyny współczesnej? (odpowiedź na ankietę). „Więź” 6:1963 nr 11-12 s. 50-63.

- Komentarz psychologiczny do wielkiej odnowy. „Więź” 6:1963 nr 7-8 s. 48-53.
Uwagi bardzo pożyteczne. „Biuletyn Informacyjny Polfa” 14:1964 nr 9-10 s. 297-298.
- Uwagi o przygotowaniu do wstrzyknięć penicyliny prokainowej i benzatynowej. „Biuletyn Informacyjny Polfa” 14:1964 nr 9-10 s. 296.
- W. R. Russell: Brain – Memory – Learning. A Neurologist’s View (rec.). „Roczniki Filozoficzne” 12:1964 z. 4 s. 103-104.
- L. Eichler (NRD): Wyniki włączania upośledzonych psychicznie do pracy w zakładach produkcyjnych (streszczenie dokonane na podstawie tekstu niemieckiego). W: XXVIII Zjazd Psychiatrów Polskich. Lublin 1965 s. 239-241.
- E. Lange i G. Poppe (NRD): Czynniki izolacji społecznej u podłoża syndromów paranoidalnych z urojeniami krzywdzenia wieku podeszłego (streszczenie dokonane na podstawie tekstu niemieckiego). W: XXVIII Zjazd Psychiatrów Polskich. Lublin 1965 s. 241-242.
- Co uważam za najważniejsze w doktrynie o. Teilharda de Chardin (odpowiedź na ankietę). „Życie i Myśl” 16:1966 nr 9 s. 120-122.
- Eufemiusz Herman: Józef Babiński, jego życie i dzieła (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 11:1966 nr 4 s. 386-387.
- M. Foucault: Folie et déraison. Histoire de la folie à l’âge classique (rec.). „Roczniki Filozoficzne” 14:1966 z. 4 s. 155-156.
- Problematyka psychologii osobowości na Zjeździe Polskiego Towarzystwa Psychologicznego w Toruniu. „Roczniki Filozoficzne” 14:1966 z. 4 s. 143-148 (współautorstwo z Z. Chlewińskim i W. Prężyną).
- Toruńskie obrady polskich psychologów. „Więź” 8:1966 nr 1 s. 121-125.
- W. R. Hess: Psychologie in biologischer Sicht (rec.). „Roczniki Filozoficzne” 14:1966 z. 4 s. 153-155.
- Czas nadszedł. „Więź” 10:1967 nr 6 s. 88-91.
- E. H. Ackerknecht: Geschichte und Geographie der wichtigsten Krankheiten (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 12:1967 nr 2 s. 382-383.
- H. J. Schoeps: Was ist der Mensch? Philosophische Anthropologie als Geistesgeschichte der neuesten Zeit (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 12:1967 nr 2 s. 413.
- Homo amator Ericha Fromma. „Więź” 10:1967 nr 3 s. 24-33.
- J. Grayson: Nerwy i mózg ludzki (rec.). „Roczniki Filozoficzne” 14:1967 z. 4 s. 130-131.
- List do Redakcji. „Znak” 19:1967 nr 6 s. 855-858.
- R. Hunter, I. Macalpine: Three hundred years of psychiatry 1535-1860. A history presented in selected English texts (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 12:1967 nr 1 s. 144-145.

- W. H. Veil: Goethe als Patient (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 12:1967 nr 1 s. 151.
- A. Łuria: Zaburzenia wyższych czynności korowych (rec.). „Roczniki Filozoficzne” 14:1968 z. 4 s. 147-149.
- Księża o sobie samych. „Więź” 11:1968 nr 7-8 s. 174-176.
- List do Redakcji. „Więź” 11:1968 nr 9 s. 154.
- Medycyna i społeczeństwo – dawniej i dziś. „Zdrowie Publiczne” 1968 nr 9 s. 755-758
- Moralność na miarę naszych czasów. „Więź” 11:1968 nr 4 s. 77-82.
- Religijność i życie płciowe. „Więź” 11:1968 nr 9 s. 135-140.
- W. Theopold: Schiller. Sein Leben und die Medizin (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 13:1968 nr 2 s. 478.
- Wielkie eksperymenty. „Tygodnik Powszechny” 1968 nr 191.
- Antropologia rodziny i małżeństwa. „Więź” 12:1969 nr 10 s. 49-61.
- Christa Kohler: Kommunikative Psychotherapie (rec.). „Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej” 18:1969 nr 9 s. 683-687.
- Frühe Anatomie. Eine Anthologie (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 14:1969 nr 3 s. 548-553.
- Geneza i struktura rodziny i małżeństwa. „Więź” 12:1969 nr 11-12 s. 107-123.
- Grzegorz Fedorowski: Poczet wielkich medyków (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 14:1969 nr 3 s. 541-543.
- Jędrzej Śniadecki jako lekarz. „Problemy” 25:1969 nr 2.
- Książka o tajemnicach życia. „Problemy” 25:1969 nr 3 s. 191.
- (Odpowiedź na ankietę). W: B. B e j z e. Aktualna problematyka antropologii filozoficznej. „Studia Philosophiae Christianae” 5:1969 nr 1 s. 46-48.
- Między współczesnością a martwym schematem. „Więź” 12:1969 nr 11-12 s. 251-255.
- Problemy płci i przyszłości świata. „Więź” 12:1969 nr 10 s. 123-132.
- Stanowisko historyka medycyny wobec czasopism lekarskich. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 14:1969 nr 2 s. 357-360.
- Jeszcze w sprawie „Humanae Vitae”. „Więź” 13:1970 nr 1 s. 140-141.
- Materiały historycznomedyczne w Archiwum PAN. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 15:1970 nr 2 s. 420-421.
- Podróż na Zachód. „Więź” 13:1970 nr 12 s. 57-68.
- Posiedzenie Francuskiego Towarzystwa Historii Medycyny (sprawozdanie). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 15:1970 nr 4 s. 838.
- Posiedzenie Prezydium Międzynarodowego Towarzystwa Historii Medycyny (sprawozdanie). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 15:1970 nr 4 s. 837-838.
- Seminarium im. Jana XXIII. „Więź” 13:1970 nr 10 s. 105-108.

- Zagadnienia metodologiczne medycyny współczesnej (rec.). „Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej” 19:1970 nr 1 s. 11-12.
- Dziecko – nasz wróg? „Więź” 14:1971 nr 11 s. 128-131.
- Franz Scholz: Autorytet kościelny a sumienie (tłum. z jęz. niemieckiego). „Więź” 14:1971 nr 10 s. 42-47.
- H. Pompey: Die Bedeutung der Medizin für die kirchliche Seelsorge im Selbstverständnis der sogenannten Pastoralmedizin. Eine bibliographisch-historische Untersuchung bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts (rec.). „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 18:1971 z. 3 s. 210-212.
- O kształceniu psychoterapeutów w Paryżu. „Roczniki Filozoficzne” 19:1971 z. 4 s. 207-214.
- Propozycja modelu współczesnej rodziny polskiej. „Więź” 14:1971 nr 7-8 s. 91-100.
- R. W. Gutt: Krótki zarys dziejów nauki o krwi (rec.). „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 16:1971 nr 4 s. 821-822.
- Wychowanie seksualne: nowe propozycje. „Więź” 14:1971 nr 11 s. 92-100.
- Czyżby dialog wewnątrzkościelny? „Więź” 15:1972 nr 6.
- Jak nauczyć się kochać? „Więź” 15:1972 nr 7-8 s. 234-237.
- Le mariage et la famille en Pologne d’aujourd’hui. W: Les images actuelles du mariage et le renouveau de la preparation au mariage. Leuven 1972 s. 303-308. Centre International Cardinal Suenens.
- List do Ludwika Dębińskiego. „Tygodnik Powszechny” 1972 nr 34 s. 3.
- Małżeństwo i rodzina w Polsce dzisiaj. „Więź” 15:1972 nr 10 s. 67-72.
- Wystąpienie w dyskusji podczas sesji „Diagnozy społeczne”. „Biuletyn Instytutu Gospodarstwa Społecznego” 15:1972 nr 3-4 s. 55-57.
- Wystąpienie w dyskusji „Pozagospodarcze aspekty polityki natalistycznej”. „Biuletyn Instytutu Gospodarstwa Społecznego” 15:1972 nr 3-4 s. 132-135.
- Czynniki więzi małżeńskiej. „Więź” 16:1973 nr 11 s. 68-84.
- Demografia i środowisko. „Słowo Powszechne” 1973 nr 302 s. 3.
- Lekarz też chce być humanistą. „Więź” 16:1973 nr 12 s. 144-150.
- Miłość małżeńska. „Więź” 16:1973 nr 7-8 s. 79-88.
- Polsko-niemieckie sympozjum poświęcone myśli Teilharda de Chardin. „Zeszyty Naukowe KUL” 16:1973 nr 2 s. 75.
- Teilhard po polsku i po niemiecku. „Więź” 16:1973 nr 4 s. 109-115.
- Celibat w aspekcie psychologicznym. „Więź” 17:1974 nr 11 s. 87-89.
- Franz Scholz: Czy wierność sumieniu jest ryzykowna? „Więź” 17:1974 nr 1 s. 28-36 (tłum.).
- Franz Scholz: Głosić normy – to je uzasadniać. „Roczniki Filozoficzne” 22:1974 nr 2 s. 63-81 (tłum.).
- Kształtowanie uczuć dziecka. „Więź” 17:1974 nr 10 s. 70-80.

- Nowe treści psychiatrii. „Słowo Powszechne” 1974 nr 27 s. 3.
- Poczucie winy i skrucha. „Tygodnik Powszechny” 1974 nr 50.
- Wędrowki po granicach teologii. „Życie i Myśl” 24:1974 nr 12 s. 135-139.
- Władza człowieka nad człowiekiem. „Więź” 17:1974 nr 6 s. 121-125.
- I Kongres Moralistów Europejskich. „Zeszyty Naukowe KUL” 17:1974 nr 4 s. 59-66.
- By ludzie potrafili cieszyć się dobrami. „Słowo Powszechne” 1975 nr 225 s. 3.
- Czy chorzy są grzesznikami? „Więź” 18:1975 nr 4 s. 76-82.
- Doświadczenia wierzących. „Więź” 18:1975 nr 12 s. 11-17.
- I malati sono peccatori. „Piccola Citta” 8:1975 nr 3 s. 64-67.
- O ruchu teilhardowskim w krajach języka niemieckiego. „Roczniki Filozoficzne” 23:1975 z. 3 s. 158-164.
- Societa moderna è nervosi. „Piccola Citta” 8:1975 nr 74-75 s. 142-143.
- Teologowie polscy o Teilhardzie. „Więź” 18:1975 nr 1 s. 140-145.
- Z zagadnień wychowania seksualnego (dwugłos). „Więź” 18:1975 nr 5 s. 155-156.
- (Głos w dyskusji). Teolog świecki – szansą Kościoła. Z dyskusji w czasie konferencji prasowej. „Za i Przeciw” z dnia 20-21. 11. 1976 r.
- (Głos w dyskusji). Uniwersytet wobec potrzeb współczesności. KUL – zadania i cele. „Za i Przeciw” 1976 nr 46 s. 11-14.
- (Głos w dyskusji). Wspólnota rodzinna jakiej pragniemy. Z dyskusji w czasie konferencji prasowej w KUL. „Za i Przeciw” z dnia 27-28. 11. 1976 r.
- Nauczyć się żyć (wywiad przeprowadzony przez D. Wereską-Zajączkowską). „Za i Przeciw” 1976 nr 52 s. 13-14.
- Obrazy nerwicy. „Życie i Myśl” 26:1976 nr 10 s. 126-131.
- Zachowanie się seksualne zwierząt a moralność ludzka. „W Drodze” 4:1976 nr 9 s. 86-91.
- Baptyści, Afryka i małżeństwo. „Więź” 20:1976 nr 1 s. 129-132.
- Mistyka zbliża do rzeczywistości – pseudomistyka od niej oddala. „Życie i Myśl” 27:1977 nr 12 s. 23-26.
- Ojcostwo zakwestionowane. „W Drodze” 5:1977 nr 9 s. 38-49.
- Znaki Bożej miłości. „Życie i Myśl” 27:1977 nr 4 s. 171-174.
- Życie bez konfliktów (wywiad przeprowadzony przez D. Wereską-Zajączkowską). „Za i Przeciw” 1977 nr 9 s. 8.
- Adwentysta o małżeństwie. „Więź” 21:1978 nr 1 s. 109-112 (współautorstwo z B. Strojnowską).
- Odpowiedź na ankietę „Słowa Powszechnego”. „Słowo Powszechne” 1978 nr 292 s. 4.
- Spróbujmy się wzajemnie zrozumieć. (O kursach przedmałżeńskich w małych grupach). „Życie i Myśl” 28:1978 nr 9 s. 140-142.

- Kongres w Edynburgu a problemy formacji duszpasterstwa. „Summarium” 1979 nr 8 s. 135-136.
- Papieska wizja Kościoła i świata. „Za i Przeciw” 1979 nr 19 s. 11.
- Wiara i system wartości. „Kierunki” 24:1979 nr 23 s. 4.
- Wizyta Ojca Świętego w Polsce (odpowiedź na ankietę). „Życie i Myśl” 29:1979 nr 12 s. 68-70.
- Jubileusz przyjaciela Polaków. „Więź” 23:1980 nr 3 s. 111.
- Wychowanie do aktywności społecznej. „Za i Przeciw” 16:1980 s. 11.
- Eduard Gaugler, Meinunf Kolb: Praca i humanitaryzm. Współczesne kierunki reformowania zakładów pracy (tłum. z jęz. niemieckiego). „Roczniki Filozoficzne” 29:1981 z. 4 s. 29-38.
- Wobec ludzkiego lęku. „Kierunki” 1981 nr 29 s. 8.
- Wspólnoty podstawowe. „Więź” 1982 nr 4-5 s. 164-168.
- Doświadczenie narodu. „Więź” 26:1983 nr 8-9 s. 230-233.
- Szóste doroczne obrady Sekcji Historii Psychiatrii i Neurologii Towarzystwa Historii Medycyny w NRD. „Archiwum Historii Medycyny” 46:1983 nr 3 s. 354.
- Międzynarodowy Kongres Terapii Rodzin. „Roczniki Filozoficzne” 34:1986 z. 4 s. 145-152 (współautorstwo z B. Strojnowską).
- Na granicy dwóch światów. „Więź” 29:1986 nr 1 s. 129-133.
- The Short Term Multidimensional Family Intervention (STMF) of Danuta Mostwin in Our Experience. Abstracts International Congress on Family Therapy. Prague-Czechoslovakia. 11-15 May 1987.
- Grzechy noosfery. „Więź” 31:1988 nr 10 s. 135-138.
- Młodzież '89. Informator Parlamentarny Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego i Komitetów Obywatelskich „Solidarność” 1989 nr 6 s. 13-16 (współautorstwo).
- Kościół silny, ale ... „Więź” 33:1990 nr 11-12 s. 63-64.
- Na kogo będę głosował. „Gazeta Wyborcza” z dn. 15. 11. 1990 r.
- Refleksje niedoszęłego senatora. „Tygodnik Powszechny” 1991 nr 46 s. 5.
- Rozmowa z ... Tomaszem Koziejowskim. „Dziennik Lubelski” z dn. 10.06. 1991 r. s. 6.
- Metody relaksacji i ich zastosowanie w wojsku (I). „Wojsko i Wychowanie” 1992 nr 9 s. 28-32.
- Psycholog w procesie formowania Wojska Polskiego. „Wojsko i Wychowanie” 1992 nr 1 s. 23-27 (współautorstwo z P. Olesiem).
- Metody relaksacji i ich zastosowanie w wojsku (II). „Wojsko i Wychowanie” (w druku).
- Stawanie się człowiekiem.

JERZY STROJNOWSKI – PROFESOR, PHYSICIAN, PSYCHOLOGIST,
PSYCHOTHERAPIST, HISTORIAN OF MEDICINE, PHILOSOPHER,
POLITICIAN...

S u m m a r y

The paper presents the figure and scientific output of Professor Jerzy Strojnowski.

Jerzy Strojnowski was born on 14th May 1922 in Włodzimierz Wołyński. He studied medicine at the Medical Academy in Cracow (1945-1949) and philosophy at the Jagiellonian University and the Catholic University in Lublin. He obtained his doctorate degree in medicine in 1951 and an MA in philosophy in 1955. From 1952 onwards he conducted classes in physiological psychology and biological mechanisms of behaviour at KUL. He obtained his specialization of the first degree in psychiatry in 1955 and the second degree in 1960. The title of habilitated doctor he obtained in 1969 on the basis of the treatise „Jędrzej Śniadecki's Psychophysiology”. From 1971 on he is the head of the Chair of Psychopathology at KUL which he then transformed in 1979 into the Chair of Group Dynamics and Psychotherapy. He was the vice-dean of the Faculty of the Social Sciences (1981-1984). He is the co-organizer and lecturer of a post-graduate course in counselling and psychotherapy for the clergy (since 1981). He was granted the title of professor in 1982. He works as a psychiatrist and goes abroad to participate in numerous trainings. He is member of many national and international learned societies and author of 250 publications. He conducts training in psychotherapy, in university didactics as well as Balint groups. In the period of 1989-1990 he worked in the Group of Advisers for the affairs of Social Psychology of the Civic Parliamentary Club. Being the leader of Democratic Union in Lublin and member of the National Council of Democratic Union he ran for the Senate of Poland from the list of this party in Chełm voievodeship (1991).

Professor's scientific interest is concentrated on a few domains. One of his passion is the history of medicine. He devoted many of his publications to the history of health service and medical knowledge in Polish territories during the Middle Ages and Partitions. He is the author of many biographies of some outstanding figures in Polish medicine published, among other things, Polish Biographic Dictionary. He was interested in Polish social psychiatry and psychoanalysis.

A lot of publications written by the professor deal with psychophysiological and neurophysiological problems, for instance the functioning of the human brain. The professor is the author of modern academic handbooks on physiological psychology and biological mechanisms of behaviour. Other works deal with the interpretation of various phenomena of psychological and psychosocial life.

The professor is also interested in psychotherapy and group dynamics. He devoted an interesting monography to these problems. Moreover, he dealt with psychotherapy according to C. G. Jung, client-centred therapy by C. R. Rogers, family systemic therapy by D. Mostwin or J. H. Schultz's autogenic training. He was interested in the possibilities for group dynamics to be applied in didactics, pastoral care and upbringing.

He conducted research on the question how the child's personality is being shaped under the influence of family interactions and environment. He analyzed the influence of emotional deprivation on the development of personality. He studied the structure and dynamics of the interpersonal relations in the families of persons ill with schizophrenia.

Professor's scientific interest is complemented in the domain of philosophy, theology and religion. The professor undertakes, popularizes in Poland and in a singularly manner develops the philosophical thought of Teilhard de Chardin. The subject-matter of many papers written by the professor, published among other things in *Więź*, is concentrated on ethical, anthropological, social, and religious problems. Especially valuable is his study concerning a psychoanalytical approach to the basic questions of the psychology of religion.

Being a perfect didactician the professor made every effort to induce thought, initiate discussion with students and promote „alive study”. In the course of 40 years of his work at KUL he contributed immensely to the training of many generations of psychologists.

Translated by Jan Kłos